

Miongozo ya Sera ya Kukuza Kazi Nzuri katika Uchakataji Upya

Mnamo Desemba 2025, Shirika la Kazi Duniani (ILO) lilipitisha [Miongozo ya sera ya kukuza kazi nzuri katika kuchakata tena](#), ambayo ilikuwa imejadiliwa kati ya serikali, wafanyakazi na waajiri wakati wa mkutano wa wataalamu uliofanyika Mei 2025. Muungano wa Kimataifa wa Wachumaji Taka (IAWP) ulishiriki katika mazungumzo haya na, pamoja na WIEGO, waliandaa hati hii inayoelezea sehemu na mada muhimu kwa wachumaji taka katika miongozo.

<p>1. Kuchora ramani ya marejeleo ya wakusanyaji taka kwa kutumia maelezo yafuatayo:</p> <ul style="list-style-type: none">· NDANI wakusanyaji wa aste· Rwafanyakazi wa uchakataji wa elektroni· Mimiuchumi usio rasmi / wafanyakazi wasio rasmi· Wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata tena· Mukusanyaji taka wa kila mwaka· Uchumi wa ushirika/kijamii na mshikamano (ikiwa inarejelea waziwazi wakusanyaji taka)		
Nukuu ya Moja kwa Moja	Kategoria inayorejelea wakusanyaji taka	Uchambuzi wa ziada
<p>Kifungu cha 6</p> <p>"Uchakataji leo unajumuisha shughuli mbalimbali na tofauti katika sekta zote za uchumi, kuanzia ukusanyaji taka kwa mikonohadi ukusanyaji na urejeshaji wa taka, hadi kufikia ushirikiano wa kidijitali wa viwanda katika tasnia ya dawa."</p>	<p>Marejeleo dhahiri ya ukusanyaji taka kwa mikono.</p>	<p>Huweka utaratibu wa kukusanya taka kama aina muhimu na halali ya kazi ya kuchakata tena, si shughuli iliyobaki au ya pembezoni.</p> <p>Huimarisha urejelezaji usio rasmi, wa mikono ndani ya ufafanuzi wa sekta yenyewe.</p>

<p>Kifungu cha 8</p> <p>"Ingawa [kuchakata] kunaweza kuchangia malengo ya mazingira, baadhi ya shughuli za kuchakata tena zinaweza kuchafua mazingira, na makampuni mengi na wafanyakazi wanaochakata tena hufanya kazi katikahali ya utovu wa uhalali wa kimuundo, mara nyingi katika mazingira duni ya kazi na kwa hivyo hawawezi kutimiza uwezo wao kamili na matarajio yao ya kazi za kijani na nzuri."</p>	<p>Wafanyakazi wa kuchakata tena katika hali zisizo rasmi za kimuundo.</p>	<p>Utambuzi wazi wa kutokuwa rasmi kama hali ya kimuundo, si kushindwa kwa mtu binafsi.</p> <p>Paka moja kwa moja kwa wakusanyaji taka na wachakataji taka wasio rasmi.</p>
<p>Kifungu cha 10- "Kuendeleza haki ya kijamii, ikiwa ni pamoja na ulinzi na utekelezaji wa kanuni na haki za msingi kazini, ni muhimu katika kuhakikisha kwamba wafanyakazi wanaohusika katika shughuli na shughuli za kuchakata tena wanaweza kuendelea na shughuli zao zarizikina kutekeleza kazi zao katika hali ya usawa, uhuru, usalama, afya, usalama wa kijamii na utu."</p>		
<p>Kifungu cha 12</p> <p>"Miongozo hii inakusudiwa kutumika kwa shughuli zote za kuchakata tena, iwe zinaendeshwa hadharani au kibinafsi, katika uchumi rasmi na usio rasmi, katika ngazi</p>	<p>Uchumi usio rasmi (wazi).</p>	<p>Huondoa utata wowote: kazi isiyo rasmi ya kuchakata tena iko chini ya wigo wa Miongozo.</p>

za kikanda, kitaifa, za mitaa na kisekta."		
<p>Kifungu cha 13</p> <p>"Ingawa shughuli zisizo rasmi na rasmi za kuchakata tena huambatana na kuingiliana katika minyororo ya thamani ya kuchakata tena, miongozo hii ya sera imeandaliwa kwa umakini maalum kwa makampuni ya kuchakata tena na wafanyakazi katika uchumi usio rasmi. Hii si tu kwa sababu ya idadi yao kubwa bali pia kwa sababu ya agizo la ILO na mfumo mwingine wote wa Umoja wa Mataifa la kuendeleza haki ya kijamii na kuhakikisha kwamba hakuna mtu anayeachwa nyuma."</p>	<p>wafanyakazi katika uchumi usio rasmi (Kipaumbele dhahiri)</p>	<p>Huyu ndiye mtangazaji hodari zaidi wa kisiasa kwa wakusanyaji taka katika hati nzima.</p> <p>Huweka kipaumbele cha kuthibitisha, si ujumuishaji usioegemea upande wowote.</p>
<p>Kifungu cha 15</p> <p>"Miongozo hii ya sera imekusudiwa kutumiwa na: "...wafanyakazi wa kuchakata tena na mashirika ya wafanyakazi yanayowawakilisha; vyombo vya uchumi wa kijamii na mshikamano, ikiwa ni pamoja na vyama vya ushirika, na mashirika mengine ya wafanyakazi wa kuchakata..."</p>	<p>Wafanyakazi wa kuchakata tena</p> <p>Vyama vya Ushirika / SSE (wazi, vilivyounganishwa na wafanyakazi)</p>	<p>Inatambua waziwazi vyama vya ushirika na mashirika ya SSE kama mashirika ya wafanyakazi wa kuchakata tena, si makampuni ya biashara pekee.</p> <p>Hushughulikia vyama vya ushirika na vyama vya wakusanyaji taka moja kwa moja.</p>

<p>Kifungu cha 16(a)</p> <p>"Serikali zina wajibu wa kupitisha, kutekeleza na kutekeleza sheria na kanuni za kitaifa hatua kwa hatua, na kuhakikisha kwamba kanuni na haki za msingi kazini na Mikataba na Itifaki za ILO zilizoidhinishwa zinalinda na zinatumika kwa wafanyakazi wote wanaofanya kazi ya kuchakata tena."..."</p>	<p>Wafanyakazi wa kuchakata (wa jumla).</p>	<p>Huthibitisha kwamba wafanyakazi wote wa kuchakata, bila kujali hali ya ajira, wana hakimiliki.</p> <p>Inajumuisha wafanyakazi wasio rasmi na wachotaji taka.</p>
<p>Kifungu cha 67</p> <p>"Utovu wa sheria unaleta changamoto kubwa kwa utekelezaji wa sheria, ukuaji wa makampuni endelevu, yenye tija na ufanisi, uboreshaji wa riziki na mazingira ya kazi ya wakusanyaji taka na wafanyakazi wengine wasio rasmi.",na utambuzi wa haki zao kazini naulinzi wa kijamii kwa wote."</p>	<p>Wakusanyaji taka (wazi)</p> <p>Wafanyakazi wasio rasmi (wazi)</p>	<p>Huthibitisha wakusanyaji taka kama kundi dogo maalum ndani ya wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata tena</p> <p>Haja iliyoanzishwa ya urasimishaji, ambayo inajumuisha ulinzi wa kijamii kwa wote.</p>
<p>Kifungu cha 67 (kinaendelea)</p> <p>"Wanawake, vijana, wahamiaji na makundi mengine ya wafanyakazi ambao hawana uwezo katika soko la ajira wanawakilishwa kupita kiasi miongoni mwa wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata tena."..."</p>	<p>Wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata (wazi).</p>	<p>Husaidia mbinu zinazozingatia jinsia na ushirikishwaji kwa wakusanyaji taka.</p> <p>Huimarisha kipaumbele kinachotegemea udhaifu.</p>

<p>Kifungu cha 122</p> <p>"Sifa ya kawaida ya kuchakata tena katika uchumi usio rasmi ni kutokuwepo kwa uhusiano wa moja kwa moja wa ajira kati ya wafanyakazi husika na mwajiri ambaye wanamfanyia kazi."</p>	<p>Wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata (wasio rasmi).</p>	<p>Inaelezea kwa usahihi hali halisi ya ajira ya wakusanyaji wengi wa taka.</p> <p>Huandaa au kupendekeza muktadha unaohitaji ulinzi na kanuni zilizorekebishwa.</p>
<p>Kifungu cha 126</p> <p>"Kwa wafanyakazi wa kuchakata taka, saa za kazi zinaweza kuwa nyingi kutokana na mambo kama vile kutokuwa na utaratibu mzuri wa kazi ya kuchakata taka katika baadhi ya minyororo ya thamani, mapato ya chini au mahitaji ya kazi. Baadhi ya wachotaji taka hufanya kazi usiku.",huku wengi wakifanya kazi peke yao na peke yao."</p>	<p>Wakusanyaji taka (wazi)</p>	<p>Utambuzi wa moja kwa moja wa hali maalum za kazi za wachotaji taka.</p> <p>Inaweka msingi wa masharti ya baadaye kuhusu OSH, saa za kazi na ulinzi.</p>

2. Sehemu ya Ramani: Vyama vya Ushirika na uchumi wa kijamii na mshikamano

<p>Kifungu cha 44</p> <p>"Vyama vya ushirika na vyombo vingine vya uchumi wa kijamii na mshikamano vina jukumu muhimu katika kukuza kazi nzuri na vimeboresha hali ya maisha na kazi ya wafanyakazi wa kuchakata tena katika nchi nyingi, hasa wale walio katika hatari ya upungufu mkubwa wa kazi nzuri katika uchumi usio rasmi. Vyombo vya uchumi wa kijamii na mshikamano hutekeleza seti ya maadili ambayo ni muhimu kwa utendaji wao na yanaendana na utunzaji wa watu na sayari, usawa na haki, kutegemeana, kujitawala, uwazi na uwajibikaji, na upatikanaji wa kazi nzuri na riziki."</p>	<p>Wafanyakazi wa kuchakata tena</p> <p>Uchumi usio rasmi</p> <p>Vyama vya Ushirika / SSE (wazi)</p>	<p>Inakubali moja kwa moja kwamba: 1) vyama vya ushirika huboresha hali ya maisha na kazi; 2) athari zake ni muhimu hasa kwa wafanyakazi walio katika mazingira magumu katika uchumi usio rasmi.</p> <p>Aya hii inashughulikia vyama vya ushirika vya wakusanyaji taka waliopangwa.</p>
<p>Kifungu cha 47(c)</p> <p>"Serikali zinapaswa, kwa kushauriana na mashirika ya waajiri na wafanyakazi: ... (c) kuhakikisha usawa wa uwanja kwa kutendea vyombo vya kuchakata uchumi wa kijamii na mshikamano kwa mujibu wa sheria na desturi za kitaifa na kwa masharti ambayo si madogo kuliko yale yanayotolewa kwa aina nyingine za biashara.</p>	<p>Vyama vya Ushirika / SSE</p> <p>Vyombo vya kuchakata tena (wazi)</p>	<p>Inatambua kwamba vyombo vya SSE katika urejelezaji havipaswi kubaguliwa.</p> <p>Hulinda waziwazi vyama vya ushirika vya ukusanyaji taka kutokana na: 1) ubinafsishaji wa kipekee, 2) upendeleo wa kisheria, 3) zabuni zisizo sawa.</p>

<p>Kifungu cha 48(c)</p> <p>"Mashirika ya waajiri yanapaswa:</p> <p>(c) kuzingatia kuwezesha upatikanaji wa vyombo vya uchumi wa kijamii na mshikamano kwa mitandao ya biashara na washirika ambao wanaweza kuchangia katika maendeleo yao, kuongeza uwezo wao wa biashara, ujasiriamali na usimamizi, kuimarisha tija na ushindani wao, na kuwezesha upatikanaji wao wa masoko ya kimataifa na ufadhili wa taasisi."</p>	<p>Vyombo vya uchumi wa kijamii na mshikamano (wazi) katika muktadha wa kuchakata tena (wazi), ambavyo vinajumuisha mashirika ya kukusanya taka yaliyoundwa ndani ya SSE (wazi)</p>	<p>Hutambua vikwazo vya kimuundo vinavyokabiliwa na vyombo vya uchumi wa kijamii na mshikamano (ikiwa ni pamoja na vyama vya ushirika vya kukusanya taka) katika suala la upatikanaji wa 1) masoko, 2) mitaji, na 3) mitandao. Hii inahalalisha hitaji la sera maalum za usaidizi.</p>
---	---	--

<p>Kifungu cha 152 (f)</p> <p>"Serikali zinapaswa: (...) (f) kukuza uanzishwaji na ukuaji wa vyama vya ushirika na vyombo vingine vya uchumi wa kijamii na mshikamano kwa kuunda uwanja sawa wa kucheza kulingana na mfumo wa kisheria na kiutawala unaosimamia uundaji na uendeshaji wao, sambamba na mwongozo uliotolewa katika Pendekezo Nambari 193. Kuwawezesha wajasiriamali, waajiri na wafanyakazi katika minyororo tofauti ya thamani ya kuchakata na shughuli za kujipanga katika vyama rasmi, kama vile vyombo vya uchumi wa kijamii na mshikamano na mashirika mengine yanayotegemea uanachama, ikiwa ni pamoja na mashirika na mitandao inayoongozwa na wanawake na vijana, kunaweza kuongeza uwezo wao wa kushiriki vyema katika mahusiano ya viwanda na kuchangia katika uzalishaji bora, mazingira ya kazi na kazi nzuri.</p>	<p>Vyama vya Ushirika / Vyuo vya SSE /vyama rasmi / Vyama vingine vya wanachama vinavyotegemea meli (wazi)</p> <p>Wafanyakazi wa kuchakata (walio wazi, wenye nguvu)</p> <p>Wafanyakazi wasio rasmi (wasio rasmi)</p>	<p>Inatambua waziwazi upangaji wa pamoja kama njia ya: 1) kuboresha mazingira ya kazi, 2) kushiriki katika mahusiano ya wafanyakazi, 3) kuimarisha tija.</p> <p>Inatambua wazi hitaji la mifumo ya udhibiti inayopendelea na kukuza "ushirika", haswa katika vyombo vya SSE na kwa kuzingatia hasa vijana na wanawake.</p>
--	---	--

<p>Kifungu cha 23(i)</p> <p>"Serikali zinapaswa: (i) kutumia ununuzi wa umma ili kuboresha fursa za kazi nzuri katika usimamizi wa taka na urejelezaji, ikiwa ni pamoja na kutoa msaada kwa wafanyabiashara wadogo na wa kati na wa kati na vyama vya ushirika na taasisi zingine za kiuchumi na kijamii ili kuwawezesha kushiriki katika michakato ya zabuni..."</p>	<p>Biashara Ndogo na za Kati na vyama vya ushirika na vyombo vingine vya uchumi wa kijamii na mshikamano (wazi)</p>	<p>Huwezesha ununuzi wa umma unaojumuisha wote.</p> <p>Msingi wa moja kwa moja wa kuingizwa kwa vyama vya ushirika vya kukusanya taka katika mifumo ya kuchakata taka ya manispaa.</p> <p>Inatambua waziwazi hitaji la mifumo ya udhibiti inayopendelea na kukuza "ushirika," haswa katika vyombo vya SSE. Inapendekeza njia ya "uzabuni na mikataba" ya umma.</p>
---	---	--

<p>3. Sehemu ya Ramani: Urasimishaji</p>		
<p>Kifungu cha 65</p> <p>"Kurasimisha kunamaanisha kuhakikisha kwamba shughuli zote za kiuchumi zinazofanywa na wafanyakazi na vitengo vya kiuchumi - ikiwa ni pamoja na makampuni, wajasiriamali na kaya - kisheria na kiutendaji, zinafunikwa vya kutosha na mipango rasmi."</p>	<p>Wafanyakazi (jumla)</p> <p>Uchumi usio rasmi (dhahiri)</p>	<p>Inajumuisha wazi kaya na wajasiriamali, kategoria zinazojumuisha wakusanyaji taka waliojajiri.</p>

<p>Kifungu cha 66</p> <p>"Kuna viwango vya juu vya ajira zisizo rasmi katika urejeshaji na mizunguko mingine ya uchumi wa mzunguko, hasa ndani na karibu na miji ya nchi zenye kipato cha chini. Matumizi duni ya umma, utoaji duni wa huduma bora za umma na ufikiaji mdogo wa hizi ni vichocheo vikuu vya utovu wa utumishi, pamoja na tija ndogo ya makampuni na changamoto za kufuata sheria. Vigezo vya kiwango cha chini kama vile viwango vya chini vya elimu, pamoja na ubaguzi, umaskini, ukosefu wa upatikanaji wa rasilimali za kiuchumi, fedha na mali na viwango vya chini vya shirika, pia vinaweza kusababisha wafanyakazi kufanya kazi zisizo rasmi."</p>	<p>Ajira isiyo rasmi</p> <p>Wafanyakazi wa kuchakata tena (wasio na uhakika)</p>	<p>Inaweka utovu wa utumishi kama sifa ya kimuundo ya sekta hiyo, si kama jambo lisilo la kawaida.</p> <p>Inaelezea hali ya kawaida ya kuchakata taka mijini isiyo rasmi, ambapo wakusanyaji taka wanapatikana.</p> <p>Husisitiza umuhimu wa kupanga ili kushinda utovu wa nidhamu.</p>
---	--	---

<p>Kifungu cha 67</p> <p>"Utovu wa sheria unaleta changamoto kubwa kwa utekelezaji wa sheria, ukuaji wa biashara endelevu, zenye tija na ufanisi, uboreshaji wa riziki na mazingira ya kazi ya wakusanyaji taka na wafanyakazi wengine wasio rasmi, na utambuzi wa haki zao kazini na ulinzi wa kijamii kwa wote. Wanawake, vijana, wahamiaji na makundi mengine ya wafanyakazi ambao hawana uwezo katika soko la ajira wanawakilishwa kupita kiasi miongoni mwa wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata taka."</p>	<p>Wakusanyaji taka (wazi)</p> <p>Wafanyakazi wasio rasmi</p> <p>Wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata tena</p>	<p>Inawatambua waziwazi wakusanyaji taka kama 1) watu walioathiriwa na utovu wa sheria, 2) wamiliki wa haki za kazi na ulinzi wa kijamii. 3) Inaunganisha utovu wa sheria na ukosefu wa usawa wa kimuundo.</p>
<p>Kifungu cha 67 (kinaendelea)</p> <p>"Kwa hivyo, urasimishaji wa urejelezaji, kupitia mbinu jumuisi za sera, ni muhimu sana katika kuhakikisha mpito jumuisi na wa haki kuelekea uchumi na jamii endelevu kwa wote, na kuelekea uchumi wa mviringo kwa ajili ya kuunda ajira nzuri."</p>	<p>Wafanyakazi wa kuchakata tena (wasio na uhakika)</p> <p>Wakusanyaji taka (waliyomo)</p>	<p>Urasimishaji unawasilishwa kama sharti la mpito wa haki, si kama adhabu.</p> <p>Inamaanisha kwamba mpito wa kiikolojia lazima ujumuishe wakusanyaji taka, si kuzihamisha.</p>

<p>Ukurasa wa 50 - Kifungu cha 68(a–b)</p> <p>"Serikali, kwa kushauriana na mashirika ya waajiri na wafanyakazi, zinapaswa:</p> <p>(a) kufanya tathmini ya kina ya sifa na vichocheo vya utovu wa nidhamu, ikiwa ni pamoja na kukusanya takwimu kuhusu nguvu kazi na vitengo vya uchumi, kupitia mifumo na utendaji wa kisheria na sera, na kuzingatia upungufu wa kazi zenye staha katika urejelezaji;</p> <p>(b) kuendeleza na kutekeleza mfumo jumuishi wa sera na kuanzisha mikakati na motisha ili kuwezesha mpito kuelekea uchumi rasmi katika urejelezaji, ... kwa kuzingatia utofauti wa wahusika na kurekebishwa kulingana na vichocheo maalum vya utovu wa nidhamu."</p>	<p>Uchumi usio rasmi</p> <p>Wafanyakazi wa kuchakata tena (wasio na uhakika)</p>	<p>Urasimishaji unawasilishwa kama sharti la mpito wa haki, unaohitaji motisha, si kama adhabu.</p> <p>Inamaanisha kwamba mpito wa kiikolojia lazima ujumuishe wakusanyaji taka, si kuzihamisha.</p>
--	--	--

<p>Kifungu cha 68(f–h)</p> <p>"Serikali ... zinapaswa: (f) kuimarisha OSH na ukaguzi wa kazi na mifumo ya kukuza uzingatiaji wa sheria na kanuni za kitaifa, kuhakikisha kwamba utambuzi na utekelezaji wa mahusiano ya ajira katika urejelezaji unatumika pia kwa uchumi usio rasmi, na kupanua mamlaka na uwezo wa ukaguzi wa kazi ili kufidia vyombo vya SSE, sekta zisizo rasmi na ambazo hazijasajiliwa; (g) kuunda mazingira wezeshi kwa waajiri na wafanyakazi kutumia haki yao ya kupanga na kujadiliana kwa pamoja; (h) kukuza mazungumzo ya kijamii katika kubuni na kutekeleza mikakati ya mpito kuelekea uchumi rasmi."</p>	<p>Uchumi usio rasmi</p> <p>Wafanyakazi wa kuchakata tena</p> <p>Huluki za SSE (wazi)</p>	<p>Inaunganisha urasimishaji na shirika na mazungumzo ya kijamii.</p> <p>Inatumia wazi ukaguzi wa kazi na OSH katika uchumi usio rasmi, lakini inapuuza mazingira ambayo mashirika yasiyo rasmi ya ajira hufanya kazi na ugumu wa kuzingatia viwango vya kazi, na ugumu wa ukaguzi wa kazi katika baadhi ya miktadha isiyo rasmi ya wafanyakazi.</p>
<p>Kifungu cha 68(i)</p> <p>"Hakikisha upatikanaji wa ulinzi wa kijamii wa kutosha kwa wafanyakazi wote wanaofanya kazi ya kuchakata tena na, kwa kuzingatia hali za kitaifa, kufanya mifumo ya ulinzi wa kijamii iwe endelevu zaidi, jumuishii na yenye ufanisi, kama vileviwezeshi vya mikakati ya urasimishaji</p>	<p>Wafanyakazi wa kuchakata tena</p> <p>Wafanyakazi wasio rasmi (wasio rasmi)</p>	<p>Urasimishaji hautangulii ulinzi wa kijamii: huimarishana.</p> <p>Imarisha haki ya wakusanyaji taka wasio rasmi kupata ulinzi wa kijamii.</p>

4. Sehemu ya uchoraji ramani kuhusu Ulinzi wa jamii, mazingira ya kazi, OSH na vurugu

<p>Kifungu cha 68(i)</p> <p>Serikali, kwa kushauriana na mashirika ya waajiri na wafanyakazi, zinapaswa</p> <p>"Hakikisha upatikanaji wa ulinzi wa kijamii wa kutosha kwa wafanyakazi wote wanaofanya kazi ya kuchakata tena na, kwa kuzingatia hali ya kitaifa, kufanya mifumo ya ulinzi wa kijamii iwe endelevu, jumuishi na yenye ufanisi zaidi."</p>	<p>wafanyakazi wote katika urejelezaji (wazi)</p>	<p>Inathibitisha kwamba ulinzi wa kijamii hautegemei ajira rasmi.</p> <p>Inatumika moja kwa moja kwa wachotaji taka, wafanyakazi waliojijiri, na wanachama wa ushirika.</p>
<p>Kifungu cha 138. Utoaji wa vifaa vya ustawi na ustawi katika urejelezaji hutofautiana sana, lakini hali kwa ujumla ni bora kwa wafanyakazi walio katika ajira rasmi katika vituo vikubwa kuliko wafanyakazi katika biashara zisizo rasmi na wafanyakazi wa akaunti zao wenyewe mitaani na maeneo ya taka ambapo vifaa mara nyingi havipo. Wafanyakazi wengi wasio rasmi katika urejelezaji hawana huduma za kutosha za ustawi na ustawi. Kwa baadhi ya wafanyakazi wa urejelezaji, hali ya maisha na kazi haiwezi kutenganishwa.</p>	<p>wafanyakazi katika biashara zisizo rasmi na wafanyakazi wa akaunti zao wenyewe mitaani na maeneo ya taka (wazi)</p>	<p>Inachukua hesabu ya kategoria tofauti zinazoelezea muktadha na hali ya kazi ya wachotaji taka.</p>

<p>Kifungu cha 122</p> <p>"Sifa ya kawaida ya kuchakata tena katika uchumi usio rasmi ni kutokuwepo kwa uhusiano wa moja kwa moja wa ajira kati ya wafanyakazi husika na mwajiri ambaye wanamfanyia kazi."</p>	<p>Uchumi usio rasmi (wazi)</p>	<p>Inaelezea kwa usahihi mfumo mkuu wa kazi wa wachotaji taka.</p> <p>Kwa njia isiyo ya moja kwa moja inahalalisha hitaji la mbinu za ulinzi wa kijamii ambazo hazitegemei kazi ya mshahara.</p>
<p>Kifungu cha 126</p> <p>"Kwa wafanyakazi wa kuchakata taka, saa za kazi zinaweza kuwa nyingi kutokana na mambo kama vile kutokuwa na utaratibu mzuri wa kazi ya kuchakata taka katika baadhi ya minyororo ya thamani, kipato cha chini au mahitaji ya kazi. Baadhi ya wachotaji taka hufanya kazi usiku, huku wengi wakifanya kazi peke yao na peke yao."</p>	<p>Wakusanyaji taka (wazi)</p>	<p>Utambuzi wa maandishi wa hali maalum zisizo na OSH: Kazi ya usiku, au kazi wakati wa saa zisizo za kawaida, kutengwa, saa za kazi zisizo za kawaida.</p> <p>Msingi wa moja kwa moja wa kuhalalisha hatua "maalum" za udhibiti na kinga.</p>
<p>Kifungu cha 111</p> <p>Serikali, kwa kushauriana na mashirika ya wafanyakazi, zinapaswa:</p> <p>(b) kuanzisha au kuimarisha sera, programu na mifumo ya kitaifa ya OSH inayotoa ulinzi kwa wafanyakazi wote wanaotumia rasilimali, bila kujali utaiifa, umri, jinsia, ulemavu au hali nyingine,</p> <p>(i) kuhakikisha utoaji wa huduma za kutosha za OSH</p>	<p>wafanyakazi wote wanaotumia tena (wazi)</p> <p>wafanyakazi wote wa taka na urejelezaji (wazi)</p>	<p>Inaimarisha wajibu wa serikali kutoa</p>

<p>kwa wafanyakazi wote wa taka na urejelezaji</p>		
<p>Kifungu cha 143</p> <p>"Miongoni mwa wafanyakazi wa kuchakata taka, wachotaji taka wasio na mpangilio na wasio rasmi wanaofanya kazi katika maeneo ya taka taka na mitaani wanakabiliwa na vurugu na unyanyasaji, ikiwa ni pamoja na mamlaka za kutekeleza sheria, watendaji wa usalama wa kibinafsi na vikundi vya uhalifu."</p>	<p>Wakusanyaji taka (wazi)</p> <p>Wafanyakazi wasio rasmi (wazi)</p>	<p>Utambuzi wa moja kwa moja wa vurugu za kimuundo.</p> <p>Inajumuisha vurugu za kitaasisi na polisi.</p> <p>Msingi imara wa udhibiti wa utetezi wa haki za binadamu.</p>
<p>Kifungu cha 143 (kinaendelea)</p> <p>"Wanaweza kukabiliwa na kukamatwa, kunyang'anywa vifaa, unyanyasaji wa kijinsia na aina nyingine za unyanyasaji wakati wa kufanya kazi zao."</p>	<p>Wakusanyaji taka (wazi)</p>	<p>Hutambua desturi maalum zilizoshutumiwa kihistoria na harakati za wakusanyaji taka.</p>

5. Kuchora Ramani ya Mazungumzo ya Kijamii na Sehemu ya Utatu

<p>Sehemu ya 5 ya ufunguzi wa aya</p> <p>Mazungumzo ya kijamii ni muhimu kwa ajili ya kujenga makubaliano kuhusu njia za kuelekea kazi nzuri katika urejelezaji na uchumi wa mzunguko. Utawala imara, huru na wenye ufanisi wa kazi na ukaguzi pamoja na mashirika ya waajiri na wafanyakazi ni sharti la kukuza mazungumzo ya kijamii, kukuza kazi nzuri katika urejelezaji, na kuhakikisha mpito wa haki kuelekea uchumi mpana wa mzunguko.</p>	<p>Wafanyakazi wa kuchakata tena (wasio na uhakika)</p>	<p>Huingiza sekta ya urejelezaji katika mfumo wa kawaida wa pande tatu wa ILO. (aina zote za majadiliano)</p> <p>Msingi wa dhana wa kujumuisha mashirika ya kukusanya taka katika michakato ya kitaasisi: Mazungumzo ya kijamii ni sharti la kuwepo kwa kazi nzuri</p>
<p>Kifungu cha 73. “...Mazungumzo ya kijamii, ikiwa ni pamoja na majadiliano ya pamoja, katika ngazi za biashara, za mitaa, za kisekta na kitaifa ni muhimu kwa ajili ya kutathmini fursa na kutatua changamoto zinazotokana na miongozo ya mpito na Sera kwa ajili ya kukuza kazi nzuri katika kuchakata tena ili kuhakikisha kwamba inasimamiwa vyema na itafanya kazi kwa manufaa ya wote...”</p>		<p>Inajumuisha wafanyakazi wa kuchakata, ikiwa ni pamoja na wale walio katika uchumi usio rasmi, kwa sababu inatambua mazungumzo ya kijamii katika ngazi za biashara, za mitaa, za kisekta na kitaifa yanayoakisi muundo wa ngazi nyingi wa mifumo ya kuchakata ambapo wafanyakazi hawa hufanya kazi na kupanga.</p> <p>Kwa kuthibitisha mazungumzo ya kijamii (ikiwa ni pamoja na majadiliano ya pamoja) kama ufunguo wa kusimamia mpito, inathibitisha kwamba kazi nzuri katika urejeshaji</p>

		haiwezi kupatikana bila ushiriki hai na sauti ya wafanyakazi wa urejeshaji, ikiwa ni pamoja na wale walio katika uchumi usio rasmi, katika kuunda sera zinazoathiri maisha yao.
<p>Kifungu cha 151</p> <p>"Mazungumzo ya kijamii kuhusu urejelezaji yanapaswa kuhusisha mashirika wakilishi ya wafanyakazi wa urejelezaji, ikiwa ni pamoja na mashirika ya wafanyakazi wa urejelezaji katika uchumi usio rasmi, pamoja na mashirika na serikali za waajiri."</p>	<p>Wafanyakazi wa kuchakata tena (wazi)</p> <p>ikijumuisha mashirika ya wafanyakazi wa kuchakata tena katika uchumi usio rasmi (wazi)</p>	<p>Utambuzi wa moja kwa moja wa mashirika yasiyo rasmi ya wachotaji taka.</p> <p>Huhalalisha vyama vya ushirika, vyama, na mitandao kama wahusika katika mazungumzo ya kijamii.</p> <p>Hupanuawigo wa utatuzaidi ya ajira rasmi.</p>
<p>Kifungu cha 161. Serikali, kwa kushauriana na mashirika ya waajiri na wafanyakazi, zinapaswa: (f) kurekebisha na kubuni upya sera ili kuhakikisha kwamba huduma za utawala wa kazi zinashughulikia makundi yote ya wafanyakazi na kushughulikia ipasavyo mahitaji yao maalum kuhusiana na mahusiano ya pamoja ya wafanyakazi na kazi nzuri. Hii inajumuisha kupanua huduma kwa wafanyakazi katika uchumi usio rasmi ili kusaidia urasimishaji wao na katika aina zisizo za kawaida za ajira, kuimarisha uwezo wa mazungumzo ya kijamii na mashirika yenye uwakilishi</p>	<p>wafanyakazi katika uchumi usio rasmi (wazi)</p>	<p>Inathibitisha kwamba huduma za utawala wa wafanyakazi lazima ziwahusishe wafanyakazi wa kategoria zote, ikiwa ni pamoja na wale walio katika uchumi usio rasmi na katika aina zisizo za kawaida za ajira.</p> <p>Inatambua hitaji la kurekebisha na kubuni upya sera ili kushughulikia hali halisi na mahitaji maalum ya wafanyakazi hawa, ikiunga mkono urasimishaji unaoendelea badala ya kuweka mbinu sare za udhibiti.</p> <p>Huimarisha wajibu wa kuimarisha mazungumzo ya</p>

<p>mkubwa wa waajiri na wafanyakazi.</p>		<p>kijamii na mashirika ya wafanyakazi yenye uwakilishi mkubwa, na hivyo kuhalalisha mashirika ya wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata kama waingiliaji wa kitaasisi katika kutafuta kazi nzuri.</p>
<p>Kifungu cha 106 Serikali, kwa kushauriana na mashirika ya waajiri na wafanyakazi, zinapaswa:</p> <p>C) kuhakikisha kwamba mazungumzo ya kijamii na michakato mingine ya mashauriano yanayohusiana na kuchakata tena yanaunga mkono ushiriki wa vikundi vilivyo hatarini na vilivyo hatarini, na kuimarisha uwezo wa vikundi vilivyo hatarini kushiriki kikamilifu kupitia mashirika ya waajiri na wafanyakazi yenye uwakilishi mkubwa;</p>	<p>makundi ambayo yako hatarini na yaliyo hatarini (wakusanyaji taka wasio wa moja kwa moja)</p> <p>Mashirika ya wafanyakazi yenye uwakilishi zaidi [...]</p>	<p>Inaamuru kwamba mazungumzo ya kijamii katika urejelezaji lazima yajumuishe kikamilifu vikundi vilivyo hatarini na vilivyo hatarini, si tu watendaji rasmi walioanzishwa.</p> <p>Inatambua kwamba ushiriki unahitaji ujenzi wa uwezo, si mwaliko rasmi tu.</p> <p>Inaelekeza ushiriki kupitia mashirika ya wafanyakazi yenye uwakilishi mkubwa, ikiimarisha uhalali wa kitaasisi kwa mashirika ya wafanyakazi wasio rasmi wa kuchakata tena.</p>
<p>Kifungu cha 152. Serikali, kwa kushauriana na mashirika ya waajiri na wafanyakazi, zinapaswa:</p> <p>a. kukuza na kushiriki kikamilifu katika mazungumzo ya kijamii wakati wa kutekeleza mapendekezo yaliyojumuishwa katika miongozo hii, katika hatua</p>	<p>)</p>	<p>Muhimu sana kwa wachotaji taka na mashirika yao kwa sababu inatambua mizani na ukweli kwamba urejelezaji hupangwa kieneo.</p> <p>Inawezesha ushiriki katika ngazi ya manispaa na katika michakato ya usimamizi wa taka za kisekta.</p>

<p>zote kuanzia muundo wa sera hadi utekelezaji na tathmini na katika ngazi zote kuanzia ngazi za kimataifa, kikanda, kitaifa, kisekta na za mitaa hadi za biashara...</p>		
<p>Kifungu cha 152. (b) kuendeleza na kutekeleza sera jumuiishi ili kukuza uanzishwaji, ukuaji na utendaji kazi mzuri wa mashirika ya waajiri na wafanyakazi katika urejelezaji, ili kuhakikisha sauti yao shirikishi na mchango wao katika maendeleo ya kijamii na kiuchumi na mpito wa haki kuelekea uendelevu wa mazingira na uchumi wa mzunguko. Sera hizi zinapaswa kukabiliana na changamoto mahususi za urejelezaji na kuzingatia kikamilifu athari za kisheria na vitendo za wafanyakazi walioajiriwa na wafanyakazi wa nje, wa muda na wahamiaji, mashirika ya waajiri na wafanyakazi katika urejelezaji.</p>	<p>mashirika [...] wafanyakazi katika urejelezaji (Ikiwa ni pamoja na wale walio katika uchumi usio rasmi)</p> <p>mashirika ya waajiri na wafanyakazi katika urejelezaji (wazi)</p>	<p>Inazitaka serikali kuunga mkono kikamilifu uundaji, ukuaji na utendaji kazi mzuri wa mashirika ya waajiri na wafanyakazi katika kuchakata tena, si tu kuyatambua.</p> <p>Inaunganisha mashirika haya moja kwa moja na sauti shirikishi, maendeleo ya kijamii na kiuchumi na mpito wa haki kuelekea uendelevu wa mazingira na uchumi wa mzunguko.</p> <p>Inahitaji sera kushughulikia changamoto mahususi za kimuundo za sekta ya urejelezaji, ikitambua sifa zake tofauti.</p> <p>Inazingatia waziwazi athari za kisheria na vitendo za wafanyakazi walioajiriwa na wafanyakazi wa nje, wa muda na wahamiaji, ikipanua ulinzi zaidi ya mahusiano ya kawaida ya ajira.</p> <p>Inaimarisha uhalali wa kitaasisi wa mashirika ya wafanyakazi wa kuchakata tena kama wahusika wakuu katika kuunda sera za mpito na maendeleo.</p>

<p>(e) kuanzisha mifumo mipya, au kuimarisha iliyopo, ya mazungumzo ya kijamii na kuchukua hatua zinazofaa ili kuhakikisha kwamba mashirika ya waajiri na wafanyakazi yanahusika kikweli katika mazungumzo ya kijamii katika ngazi zote.</p> <p>Hatua kama hiyo inajumuisha kuhakikisha kwamba waajiri na wafanyakazi hawawezi tu, kupitia mashirika wanayochagua wenyewe, kuchangia mapendekezo yaliyoanzishwa na nje, lakini pia wanaweza kushiriki kikamilifu na kupendekeza hatua, programu na shughuli zinazounda hali yao ya kijamii na kiuchumi. Ushiriki unaenea zaidi ya mashauriano tu na unapaswa kusababisha umiliki halisi wa mipango na kwa wafanyakazi wa kuchakata tena. Ushiriki wa wanawake na vijana katika mazungumzo na vyombo na michakato mingine ya kufanya maamuzi pia unapaswa kuhimizwa;</p>	<p>mashirika ya wafanyakazi (ikiwa ni pamoja na yale ya wafanyakazi katika uchumi usio rasmi)</p>	<p>Inahitaji serikali kuhakikisha ushiriki wa kweli wa mashirika ya waajiri na wafanyakazi katika mazungumzo ya kijamii katika ngazi zote, na kuendelea zaidi ya ushiriki wa mfano.</p> <p>Inathibitisha kwamba wafanyakazi wa kuchakata lazima sio tu waitikie mapendekezo yaliyoundwa na watu wa nje bali pia waunde sera, programu na mipango kikamilifu, kuhakikisha umiliki halisi.</p> <p>Inakuza ushiriki jumuishi, ikihimiza waziwazi ushiriki wa wanawake na vijana katika michakato ya kufanya maamuzi na mazungumzo.</p>
<p>Kuchora ramani ya sehemu kwenye mpito tu</p>		

<p>Kichwa cha Sehemu ya 2.9: Mpito wa haki kuelekea uchumi wa mzunguko wenye utajiri wa ajira...</p> <p>Kifungu cha 69. Mpito wa haki huongeza fursa za kijamii na kiuchumi za hatua za mabadiliko ya tabianchi na mazingira kwa njia ambayo inajumuisha wote, kwa kuunda fursa nzuri za kazi, kupunguza ukosefu wa usawa na kwa kutomwacha mtu yeyote nyuma.</p>	<p>Bila kumwacha mtu yeyote nyuma (Ikiwemo wafanyakazi katika uchumi usio rasmi)</p>	<p>"Kuwa na ajira nyingi" ni muhimu kwa sababu inaunda uchumi wa mvingo kama chanzo cha fursa nzuri za kazi, ikimaanisha kuwa mabadiliko ya mazingira lazima yaunde na kupanua riziki sio kuondoa kazi zilizopo zinazoshikiliwa na wakusanyaji taka.</p> <p>"Kutomwacha mtu yeyote nyuma" kunasisitiza waziwazi mpito katika kanuni ya ujumuishaji, ambayo inalinda moja kwa moja wafanyakazi wasio rasmi katika tasnia ya kuchakata tena kutokana na kuhamishwa na kuthibitisha haki yao ya kujumuishwa katika faida za sera za hali ya hewa na uchumi wa mzunguko.</p>
<p>Kifungu cha 72.</p> <p>Sera thabiti za kutoa mfumo wa mpito wa haki kwa wote na kukuza uundaji wa kazi nzuri zaidi zinapaswa kujumuisha inavyofaa: kutarajia athari kwenye ajira, ulinzi wa kijamii wa kutosha na endelevu kwa upotevu wa kazi na uhamisho, ukuzaji wa ujuzi na mazungumzo ya kijamii, ikiwa ni pamoja na utekelezaji mzuri wa haki ya kupanga na kujadiliana kwa pamoja.</p>	<p>Wafanyakazi wa kuchakata taka, ikiwa ni pamoja na wale walio katika uchumi usio rasmi, wamejumuishwa kwa sababu aya hiyo inawahusu wafanyakazi "wote" walioathiriwa na sera za mpito na inashughulikia waziwazi upotevu wa kazi, uhamisho, ulinzi wa kijamii na mazungumzo ya kijamii, yote ambayo yanahusiana moja kwa moja na kufungwa kwa dampo na</p>	<p>Hili ni muhimu kwa wafanyakazi wa kuchakata tena, kwani linahitaji serikali kutabiri athari za ajira, kutoa ulinzi wa kijamii na ukuzaji wa ujuzi, na kuhakikisha mazungumzo ya kijamii yenye maana kabla ya kutekeleza sera ambazo zingeweza kuwaondoa au kuwatenga.</p>

	mageuzi ya mfumo wa taka.	
--	---------------------------	--